

ОПЛАТА ПРАЦІ В ТВАРИННИЦТВІ

Гуковська Т.О.

Науковий керівник: доцент Шовкун В.А.

Розглянуті форми, системи оплати праці, що застосовуються для окремих професійно-кваліфікованих груп працівників зайнятих в тваринницькій галузі ВДСГДС, с. Агрономічного, Вінницького району, Вінницької області, розрахований рівень заробітної плати в цілому по підприємству та окремо в тваринництві, показники продуктивності праці, зроблені висновки по удосконаленню оплати праці.

В умовах ринкових відносин у галузі тваринництва, як і в інших господарських формуваннях, системи оплати праці та їх вибір визначаються виключно через результати роботи колективу ферми — його чисельність, обсяг і якість отриманої продукції, витрати на виробництво та виручку від її реалізації. Основним джерелом формування фонду оплати праці є валовий дохід і прибуток.

Відповідно до форм організації праці здійснюється колективна чи індивідуальна оплата праці. При колективній зарплата за колективними розцінками нараховується ланці чи всій бригаді, потім розподіляється за визначеними тваринниками правилами. При цьому враховуються відмінності в тарифних ставках, особистому вкладі та відпрацьованому кожним з працівників часі.

Тарифний фонд оплати праці для розрахунку розцінок за продукцію визначають на підставі нормативної чисельності працівників, розрахованої по нормах обслуговування, професійного складу тваринників і відповідних тарифних ставок [2, с.176].

Тарифний і акордний фонди оплати праці визначаються по кожній категорії працівників. Акордний фонд оплати праці розподіляється між видами виробленої продукції відповідних статево-вікових груп тварин у відсотках таким чином:

а) на фермах ВРХ – по молочному стаду: за молоко – 90, приплід- 10; у родильному відділенні: за молоко – 70, приплід- 10, роздоювання корів – 20; на догляд за бугаями: за догляд – 60 та парування корів і телиць – 40 або за догляд 100% тарифного фонду.

б) на свинарських фермах: на догляд за підсисними свиноматками з поросятами до двомісячного віку за приплід – 40 та за приріст живої маси поросят – 60; на догляд за молодняком старше двомісячного віку та за відгодівельним поголів'я за приріст живої маси – 100%.

Суттєва помилка в оплаті праці працівників тваринництва при зміні розмірів тарифних ставок полягає в тому, що при цьому, як правило, не враховуються зміни продуктивності тварин, норми навантаження (а отже, і норми виробництва), що призводить до неправильного визначення розцінок за одиницю продукції.

В умовах, коли показники продуктивності тварин знижуються порівняно з рівнем, досягнутим за попередні роки, це зумовлює зниження розцінок за одиницю продукції, а отже, і необґрунтоване зменшення рівня оплати праці працівників тваринництва.

Яку систему оплати праці та способи її нарахування слід запровадити, вирішують тваринницькі підрозділи. Серед найпоширеніших систем оплати праці за обсяги виконаних робіт застосовують: відрядну, відрядно-преміальну, відрядно-прогресивно-преміальну.

Сутність цих систем полягає в тому, що при виконанні обсягів робіт за кожну її одиницю при відрядній системі нараховується однакова оплата; при відрядно-преміальній — у межах норми за кожну одиницю роботи одна оплата, а вище норми — збільшена, але однакова за кожну наступну одиницю роботи; відрядно-прогресивно-преміальна оплата передбачає збільшення за кожну виконану наднормативну одиницю роботи за прогресивно зростаючою шкалою.

У тваринництві найбільш доцільною системою оплати праці є акордно-преміальна система, яка передбачає оплату праці за двома показниками:

1. Обсяг виконаних робіт, за що виплачується аванс в розмірі прийнятих в господарстві тарифних ставок і кваліфікаційних розрядів з урахуванням надбавок за, якість виконаних робіт, шкідливість робіт, стаж роботи та ін., що передбачено в положенні з оплати праці в господарстві.

2. Кількість і якість отриманої продукції з доплатою до авансу 25-50% за умов отримання кількості та якості продукції згідно з прийнятими нормативами (договорами).

Розцінки за продукцію встановлюються стабільні на декілька років, єдині на рік або диференційованими за періодами року. Це зумовлено нерівномірною продуктивністю тварин і птиці як по роках, так і протягом року.

За таких умов визначення розцінок для оплати праці чи розрахункових цін за продукцію, в яких закладені і витрати на оплату праці, є необхідною умовою дбайливого господарювання за принципами самоокупності і самофінансування, що у ринковій економіці є основним джерелом формування фонду оплати праці і засобом існування виробництва.

Відмінність у використанні коштів на оплату праці при визначенні розцінок для оплати за продукцію і розрахункових цін полягає в тому, що при розрахунках розцінок оплати в процесі виробництва відсутня залежність витрат на оплату від загальних витрат на виробництво продукції. При визначенні розрахункових цін на продукцію на оплату праці залишається різниця між вартістю та собівартістю продукції, в якій акумулюються і зекономлені кошти по інших (крім оплати) статтях витрат [4, с.56].

Застосування зазначених систем оплати праці в умовах інфляційних процесів, підвищення цін на ресурси виробництва зумовлює необхідність щомісячного (або по періодах, в які відбувається зміни цін і розміру авансу) коригування розцінок оплати праці за продукцію чи розрахункових цін за неї. Таке коригування здійснюється за допомогою визначених коефіцієнтів по тих статтях витрат, по яких відбулися зміни.

Отже, як перший, так і другий варіанти ставлять оплату праці в пряму залежність від кількості та якості виробленої продукції, а яку саме систему застосовувати у тваринницькому підрозділі, вирішує колектив ферми [3, с.128].

На сучасному етапі реформування економіки в напрямі ринкових відносин роль натуральної оплати праці набуває неабиякої актуальності, особливо в умовах інфляційних процесів низького рівня грошової оплати в сільському господарстві. Асортимент натуральної оплати суттєво розширюється за рахунок не тільки виробленої продукції тваринництва (м'ясо, молоко, яйця, молодняк тварин), а й продукції переробки сільськогосподарської сировини (борошно, крупа, олія, цукор, м'ясо, ковбасні вироби та ін.).

Важливе значення для підвищення ефективності праці має також система преміювання робітників тваринницьких галузей.

Преміювання працівників повинне бути спрямоване на стимулювання підвищення продуктивності праці, зниження собівартості або прямих витрат на виробництво продукції, зростання її виробництва, підвищення продуктивності худоби і птиці, забезпечення їх збереження.

Отже, широке застосування системи натуральної оплати та преміювання дозволяє підвищувати заінтересованість робітників в отриманні кращих результатів виробництва, що позитивно впливає на результати господарювання в цілому.

Рівень заробітної плати на підприємстві в цілому та в окремих його галузях, однією з яких в досліджуваному господарстві є тваринництво, в значній мірі залежить від продуктивності праці, тобто від здатності працівників виробляти певну кількість продукції за певну одиницю часу

На прикладі Вінницької державної сільськогосподарської дослідної станції, с. Агрономічне, Вінницького району, Вінницької області розглянемо і проаналізуємо вихідні дані та показники продуктивності праці і рівня заробітної плати в цілому по підприємству і галузі тваринництва (табл.1) [5].

Розраховані дані свідчать про те, що вартість валової продукції в порівнянних цінах 2005 р. у 2006 р. зменшилась на 910,1 тис.грн., в порівнянні з 2004 р., в т.ч. продукції тваринництва на 208,7 тис.грн.

Витрати на оплату праці в 2006р. становили 814 тис.грн., тобто вони збільшилися на 174 тис.грн. або на 27,2% порівняно з 2004 р., в тому числі в тваринництві витрати на оплату праці становили 439 тис.грн. за цей період вони збільшилися на 133 тис.грн.

Важливим показником продуктивності праці є виробництво продукції на середньорічного працівника за рік, за місяць та на 1 людино-годину, прямих затрат праці. В 2006 р. по підприємству в цілому вартість продукції на середньорічного працівника складає 9474,5 грн., на 1 людино-годину – 10,1 грн., по тваринництву вартість продукції на середньорічного працівника складає 14473,6 грн., на 1 людино-годину – 8,2 грн.

Рівень заробітної плати в 2006 р. по підприємству на середньорічного працівника складає за рік на 3468,7 грн. більше ніж у 2004 р., за місяць на 289,0 грн., однієї людино-години на 1,33 грн., в тому числі у тваринництві рівень заробітної плати збільшився за рік на 4070,9 грн., за місяць на 339,2 грн., однієї людино-години на 0,54 грн.

Таким чином, на підприємстві ВДСГДС в тваринництві застосовують такі системи оплати праці: відрядно-преміальну і акордно-преміальну. Яку саме систему оплати праці слід запровадити у тваринницькій галузі вирішує колектив підприємства. На підставі акордно-преміальної системи оплата праці кваліфікованих працівників здійснюється по основних розрядах за одиницю продукції, премія нараховується за економічно-матеріальних витрат до 70% від суми зекономлених коштів. В окремих випадках премія нараховується за збільшення продуктивності процесів виробництва продукції за останні 3 роки. Рівень оплати праці на підприємстві пов'язаний з вартістю виробленої продукції і відповідно показниками продуктивності праці.

**Показники продуктивності та рівень заробітної плати
в ВДСГДС за 2004-2006 рр.**

Показники	2004	2005	2006	2006 до 2004	
				+,-	%
Вартість валової продукції в порівнянних цінах 2005 р., тис.грн. -всього	1914,4	1809,8	1004,3	-910,1	52,5
в т.ч. продукції тваринництва	961,3	777,2	752,6	-208,7	78,3
Витрати на оплату праці, тис. грн. -всього	640,0	700,0	814,0	174,0	127,2
в т.ч. в тваринництві	306,0	375,0	439,0	133,0	143,5
Чисельність працівників, чол. -всього	152	126	106	-46	69,7
в т.ч. в тваринництві	70	54	52	-18	74,3
Прямі затрати праці, тис. люд.-год., -всього	94	99	100	6	106,4
в т.ч. в тваринництві	67	85	92	25	137,3
Показники продуктивності праці:					
вартість валової продукції, грн. на середньорічного працівника по господарству	12595,1	14363,1	9474,5	-3120,6	75,2
в т.ч. тваринництві	13732,7	14392,1	14473,6	740,9	105,4
на 1 люд.-год. прямі затрати праці по підприємству	20,4	18,3	10,1	-10,3	49,5
в т.ч. в тваринництві	14,3	9,1	8,2	-6,1	57,3
Рівень заробітної плати одного середньорічного працівника по господарству, грн.					
за рік	4210,5	5555,6	7679,2	3468,7	182,4
за місяць	350,9	462,9	639,9	289,0	182,4
однієї люд.-год.	6,81	7,07	8,14	1,33	119,5
в т.ч. в тваринництві					
за рік	4371,4	6944,4	8442,3	4070,9	193,2
за місяць	364,3	578,7	703,5	339,2	193,2
однієї люд.-год.	4,23	4,41	4,77	0,54	112,8

В цілому оплата праці на підприємстві ВДСГДС і в галузях тваринництва є недосконалою і потребує доопрацювання.

Література:

1. Про оплату праці. Закон України від 24 березня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України.-1995.-№17.Ст.121.
2. Оплата праці в сільськогосподарському виробництві. О. А. Аврамчук, О.Д. Балант, В.В. Вітвицький, Ю.Я. Лузан, В.В. Павленко, О.В. Шкільов- К.: Центр «Агропромпраця», 2000. - 464с.
3. Аграрні соціально-трудова відносини: Підручник /О.В. Шкільов, О.І. Здоровців, М.Г. Лобас, С.С. Барабан. -К: 1997-304с.
4. Економіка підприємства : Підручник /М.І.Бойчук. – К., 1998. - 350 с.
5. Фінансовий звіт ВДСГДС с.Агрономічного, Вінницького району, Вінницької області за 2004-2006 рр.